

Knacka På

Kan dans och drama stödja till ökad läs och skrivinlärning?

B- uppsats 7,5 p

Lena Fagerberg

Handledare Nina Meijer

Abstract

Kan kombinationen dans och drama kan stödja barns språkutveckling vad gäller läs- och skriv inläring? Vad är det som händer när flera sinnen stimuleras samtidigt? Hur stor betydelse har rörelse för små barn? Jag har valt att intervjua en dramapedagog som har stor erfarenhet av arbete med barn som inte haft svenska som moders mål. Jag har även deltagit och observerat vid framtagandet av ett pedagogiskt metod material för små barn, 2-5 år. Syftet med materialet har varit att stimulera barn till mera rörelse samt därmed eventuellt medverkar till att utveckla barns språk. I min forskning talar det för att dans, motorisk utveckling, sinnesträning och socialt integrera i grupp tillsammans förstärker varandra.

Nyckelord: Dans, drama, språk, läs och skriv inläring, drama pedagogik.

Innehållsförteckning

Abstract	1
Inledning	3
Bakgrund	4
Olika definitioner av dramapedagogik	4
Dramapedagogik i undervisning för elevers personliga utveckling	4
Dans i förskola och skola	5
Dans-kulturarv	5
Motorik	6
Varför danslek?	6
Leken	7
Kropp och sinnen	8
Rörelse	10
Hur får barnet sitt språk?	10
Frågeställning	11
Syftet	11
Metod	11
Resultat	12
Resultat från den deltagande observationen	16
Analys och diskussion	17
Att lära genom sinne	17
Social interaktion för inläring	17
Rörelse och inläring	18
Analys och diskussion från den deltagande observationen	19
Sammanfattande resultat med slutsatser	19
Metoddiskussion	20
Sammanfattar resultat och relevans för yrket och vidare forskning	21
Referenslista:	23

Inledning

Dans/rörelse är något som följt mig hela livet. Det är min hobby och jag har utövat allt från discodans, aerobics, gympa, skidor och olika par danser. Dansen har gett mig rörelseglädje, motion, social gemenskap och en slags inre stimulans. För mig har det varit lätt att använda kroppen som kommunikationsmedel och svårare med orden och språket som ofta används i det teatrala uttrycket. Därför har jag nu studerat litteratur som handlar om hur vi påverkas av rörelse och drama genom våra olika sinnen. Flera forskare har funnit samband mellan hur olika sinnen gemensamt underlättar för inlärning.

Jag kommer i detta arbete att inrikta mig på dans och drama med barn bland annat genom att studera den kinestetiska intelligensen, vilket innebär att lära sig genom muskelsinnet. Intressant för att jag vet att jag själv lär mig lättare i samband med rörelseträning eller praktiskt arbete. Jag vill studera hur jag som dramapedagog kan genom dans och drama finna olika vägar till att stödja barns utveckling vid bland annat läs-och skrivinlärning.

Under min utbildning till dramapedagog sökte jag upp danskonsulenten i Musik Gävleborg, Sofia Nohrstedt. Detta samtal ledde till att jag blev inbjuden till ett möte med alla danspedagoger, vilket resulterade i ett fortsatt arbete för mig där jag blev delaktig i ett projekt som heter – Knacka På! Syftet med projektet var att det skulle arbetas fram ett pedagogiskt metod material, -Dansa en bok för små barn på förskola, baserat på Anna Clara Tidholms bok, Knacka på. Materialet riktar sig främst för barn 2-5 år och skall kunna lånas genom kommunens bibliotek och riktar sig främst åt förskolapedagoger men även andra intresserade.

För mig som tidigare arbetat med små barn på förskola och nu blivande dramapedagog så blev detta ett ypperligt tillfälle att forska hur mitt huvudintresse dans och drama kan kombineras och eventuellt, som tanken med projektet är, se om det stödjer språkutvecklingen för barn och därmed underlättar för läs och skrivinlärning.

Bakgrund

Olika definitioner av dramapedagogik

I RAD, riksorganisationen auktoriserade drama pedagoger (<http://www.dramapedagogen.se>)

kan man läsa om att drama är ett teoretiskt och praktiskt ämne där man ser ur ett helhetsperspektiv på individen. Man fokuserar på att integrera känsla-tanke-handling under en utvecklande process. Här kan man läsa att i verksamheter där man utövar dramapedagogik finns det:

- *ett pedagogiskt ledarskap*
- *en grupp i samspel*
- *en fiktiv(påhittad)skapande handling*
- *pedagogiska mål*

Syftet med dramapedagogik är att kommunicera men även att kunna använda sig av olika estetiska uttryck. Förutom teatern som språk och konstnärlig form så använder man den dramatiska gestaltningen och olika rollspel i olika pedagogiska sammanhang där barn och ungdomar rör sig. I lek och skolarbete skapas det fiktiva handlingar för att undersöka sin egen verklighet (Rasmusson, 2000).

Dramapedagogik i undervisning för elevers personliga utveckling

Skolan har som riktlinjer(Lgr 11) att använda sig av det pedagogiska verktyget drama i samtliga undervisningsämnen för att främja gruppdynamiken, inläring och kommunikationen mellan elever i klassrummet. Genom drama pedagogik får eleverna träna sig i sin intuition, att uttrycka känslor och identifiera sina känslor samt samspela i en grupp. Detta uppnås genom att de får göra övningar som lär elever att våga och vara kreativa. Rädslor och osäkerhet sänks genom att allt som görs är frivilligt. De tränas i att lyssna på varandra och därmed våga komma fram med sina egna idéer. De får också lära sig dramatisk gestaltning d.v.s att använda teatralt uttrycksmedel genom att spela en roll i pedagogiskt syfte, denna roll improviseras fram i nuet.

Inspiration kan man finna hos Caldwell Cook (1917) och det han kallade för "The Play Way" där han förde fram följande tre grundstenar, han skriver:

1. Leken är barns naturliga sätt att inhämta lärdomar.
2. Spontan verksamhet och intresse ger ett bättre resultat än tvång och press.
3. Kunskaper och insikter får man inte genom att läsa och lyssna utan genom att handla aktivt och få konkreta erfarenheter.

Dans i förskola och skola

Enligt Lgr 11 har skolan som uppgift att stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter. I skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Även hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas. Skapande arbete och lek är mycket väsentliga delar i barnets utveckling, särskilt under de tidiga åren då barnet växer. Skolan skall sträva efter att ge barnen fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. Här nedan ett utdrag från (Lgr 11):

Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig.

Dans-kulturarv

I boken, *Den musiska människan*, Bjorkvald(1943) ser man dansen som ett språk och ett kulturarv som alla barn har rätt till. Dansen måste komma till barnet i den miljö där barnet vistas, förskola och skola. Dansen är naturligt och ursprungligt för människan och kan ses som kroppsspråket som barnet använder långt innan det kan tala. Kroppsrörelser fungerar under de första barnåren som ett viktigt kommunikationsmedel med omvärlden. Att dansa är en icke verbal kommunikation som kan vara en möjlighet för barn som inte har språket eller en stor kommunikativ förmåga. Barnet uttrycker sig direkt igenom sina egna rörelser och alla hittar sitt eget uttryck, man behöver inte bokstäver eller noter. Det talade språket

blir så småningom det viktigaste kommunikationsmedlet samt kroppsspråket, d.v.s. hur vi uttrycker känslor och attityder med rörelser. Det kommer hela livet att ha stor betydelse för vår förmåga att kommunicera och uppfatta varandra. Dansen som umgängesform har alltid funnits men dans som konstform och uttrycks sätt har få kommit i kontakt med och inte minst väldigt få prövat. Dansen utvecklar också motoriken, självkänslan och bidrar till den personliga utvecklingen på olika sätt.

Motorik

Är det viktigt att åla, rulla och krypa? Motorisk utveckling är viktig för barnets totala utveckling. Människan är skapt för rörelse och det är viktigt att barnet tränar sig så mycket som möjligt. Barnet finner sig i ett rörelsetränningsstadium som inte går att hoppa över om barnet skall få en fungerande och tillfredsställd utveckling. Ett litet barn kan t.e.x inte lära sig att gå och tala samtidigt. Detta beror på att rörelser som inte är helt automatiserade styrs med viljan, vilket gör att det blir en konkurrens mellan tal och kropp. Under första levnadsåret lägger vi grunden för vår fortsatta rörelseutveckling, det lilla barnet behöver öva och träna sin kropp och få sensorisk erfarenhet. Vi föds inte färdigkopplade utan nervsystemet mellan hjärnan och kroppen måste kopplas ihop och det sker när vi rör på oss. När barn får träna upp sin grovmotoriska förmåga ökar också deras självkänsla, inlärningsförmåga och koncentration. Enligt Sigmundsson, Vorland- Pedersen(2004) är det viktigt att grovmotoriken är färdig utveckling vid skolstart innan barnet skall börja med läs- och skrivinläring.

Varför danslek?

Barn är i oändligt behov av rörelse i alla former. Genom moderns kropp överförs en viss rörelseritm och redan här börjar barnet lära sig grund till en kommande egen kroppsrörelse. Barnet balanserar och parerar i moderns mage detta kan man jämföra med en ryttare på hästens rygg. När barnet väl kommit till världen fortsätter detta genom att man hissar, snurrar och ex låter det rida på ett vuxet knä. När barnet växer tar det sig själv fram genom att krypa, åla, gå och springa och hoppa.

Driften av rörelse är mycket stark hos barn och hindrar man dem kan det medföra motoriska, intellektuella och emotionella problem enligt danspedagogen, Wigert (1930). Barn som inte har en bra motorik stängs ofta ute från lekar både själv valt och inte, vilket kan medföra ett utanförskap. Dansleken är också ett bra sätt att träna en social gemenskap med andra barn.

Många gånger är vi vuxna alldeles för snabba och vill stoppa barnets rörelse behov med olika uppmaningar och därmed hindrar vi barnen från en av de viktigaste grundstenarna som finns för en bra utveckling för barnet vad gäller t.ex. läs och skrivinläring. Genom rörelsen tränar barnet balans, koncentration, koordination och lär sig begrepp som rör rummet, tiden och kraften. I dansen utan tävling tränar barnet upp sitt sinne för ljud, rytm, förtydligar sitt kroppsspråk och ger barnet möjlighet och tid för att uttrycka känslor och tankar. Samtidigt som vi bygger upp en stark och sund kropp!

Leken

Är en livsviktig funktion, ingen lek ingen utveckling. Barns lek är inte en enkel hågkomst av det upplevda utan en kreativ bearbetning av upplevda intryck. För dem blir det ett sätt att kombinera och skapa en ny verklighet som motsvarar det behov som finns just då. Själva skapandet kommer ur att barnet hämtar element från tidigare upplevelser och sätter ihop med nya. Fantasins skapande aktivitet beror helt på rikedom och mångfald i människans tidigare erfarenheter alltså ju rikare erfarenheter ju rikare fantasi får barnet. Leken ger också förståelse och gör så att barnet kan ta itu med världen utanpå och inuti. Man upptäcker sina styrkor, svagheter och ser sina förmågor och intressen. Barnet utvecklas också socialt, emotionellt, fysiskt och intellektuellt när de samspekar med varandra.

Det är övermod att tro att vi vuxna skall hitta på ett bättre sätt att lära sig på en deras egen, genom leken, för den är så komplex men vi vuxna behövs på olika sätt. Vygotskij(1995) talar mycket om hur viktig leken är och skriver att skapandet präglas mycket av den omgivande miljön där barnet växer upp.

Pedagogers roll har en stor betydelse anser Kärrby(1990) då det är genom fantasin samt inlevelseförmåga som pedagogen bidrar till att lärandet sker. Det gäller att vara lyhörd för

barnets intresse och ge bränsle åt leken på olika vis. Leken är i behov av skiftande impulser allt ifrån musik och berättelser. Viktigt är att leken blir lustfylld för att den skapande utvecklingen skall sättas igång. Pedagoger kan läsa på och plocka fram olika material som kan göra att barnen får fördjupa sina frågor och intressen.

Genom lek och samtal med vuxna får barnet också utveckla sitt språk. Genom att läsa, ramsor, rimma, sjunga och svara, samt lyssna på vad barnet har att säga så hjälper vi barnet till att utveckla sitt språk. Genom leken kan vi träna språkljud utan att göra tråkiga uttalsövningar. Att sjunga, dansa och klappa i händerna skapar rytm till orden. Rytmen till orden är något som det lilla barnet hört genom sin mor och far sedan födseln bara genom att höra dem tala. Genom att vi lyssnar uppmärksammat får barnet känna att deras ord respekteras och får betydelse. Centerheim-Jogeroth, skriver i boken *Vägen till språket*, att sist men inte minst så är kärleken det viktigast som finns för att människan skall utvecklas!

Kropp och sinnen

I kroppsuppfattningen ingår kroppsschemat vilket menas kroppens automatiska konstruktion och de olika kroppsdelars samspel i rörelse.

Allt som människan är med om sätter hon i relation till sin egen kropp. Först upptäcker hon vissa delar av sin kropp som ex ögon sitter över mun och sedan appliceras det på rumsliga förhållanden. Tingen i rummet intar olika lägen i förhållande till varandra och barnet själv. Allt detta är mkt starkt samkopplat med det barnet läser enligt Hause(1979).

I kroppen finns det receptorer som känner av kroppens rörelser, kroppsdelars position och spänningsgrad detta kallar vi kinestetiska sinnet. Med hjälp av dessa receptorer och sinnet skaffar sig barnet en kroppsbild och får en kropps uppfattning vilket också betyder att det vet att kroppen är en avgränsad företeelse skild från sin omgivning. T ex när barnet kryper och stöter emot ett bord, inuti barnet finns känselnerv som reagerar och skickar signal till hjärnan, beröring ägt rum samtidigt ser barnet armen som stötte emot. Synceller skickar signaler till hjärnan och reagerar sammanstötning. Receptorer, sinnes celler i muskler och leder skickar budskap till hjärnan att rörelse ägt rum och hjärnan gör en syntes av allt

material den fått. Krupit, stött emot är lika med gör ont = akta dig! Detta lagras sedan i minnet och kan användas vid nästa tillfälle som barnet aktiverar ex en sammanstötning.

Alla våra sinnen behöver varandra t.ex. vid balansen, medverkar också det kinestetiska sinnet när det anger spänningsgrad och tryck i muskler och sedan ger information om rörelser. Detta sinne gör det möjligt för motorisk inläring som är så viktigt. När vi gör en rörelse ett visst antal ggr blir den automatiserad vilket innebär att den går på automatik, vi behöver inte tänka när vi gör det. Barn som inte automatiserat rörelser som fin och grovmotorik kan senare i livet få problem med att koncentrera sig på övningar och hänga med för att de får lägga sådan stor del av koncentrationen på att utföra rörelser som borde varit automatiserade. Barnet kan då tappa koncentration på information och kommer efter i skolan. Barn behöver få hjälp med att tillfredsställa detta rörelsesinne för att bli medveten om sin kroppsuppfattning, träna grov och fin motorik samt då också stärka sin jag uppfattning. Kroppsuppfattning, form- och rumsbegrepp är jämte den motoriska inläringen nödvändig för att barnet bland annat skall lära sig läsa och skriva. Ericsson(2003) har kommit fram till i sin uppsats att barn som inte fått träna sin motorik fullt ut som liten ofta får problem med att samordna och tolka sinnesintryck, vilket kan leda till svårigheter att uppfatta och förstå den situation de befinner sig i. Vilket kan visa sig i att barnen då verkar okoncentrerad och splittrad. De barn som inte automatiserat rörelser har fullt upp med att kontrollera detta i första skedet, före annan inläring. Många studier har gjort och vi vet att fysisk träning bidrar till nyproduktion av hjärnceller långt upp i vuxen ålder. På forskningsfronten för pedagogik liksom neurologisk rehabilitering har man sett att en berikande miljö ger extra stimulans för utveckling. Thomas Lindén, professor i neurologi i Göteborg, talar för att komponenterna fysisk aktivitet, sinnesstimulering samt social interaktion tillsammans förstärker varandra(<http://forskning.se>).

Ahlberg (2009,s.114) citerar i sin bok von Wright vilken illustrerar en social interaktion:

”Människan föds till social värld och är i den meningen Någon men utan att få möjlighet till interaktion och kommunikation kan vi också vara Ingen”

Begreppet interaktion ism användes första gången 1938 av en socialpsykolog, Mead(1976) som ses som dess grundare. Enligt honom är förmågan att inta en annans roll grunden för mänsklig kommunikation. Enligt honom en mycket viktig del i barns utveckling. Genom

rollspel i leken spelar barnen ut föräldrarnas hållning och i denna form av lek uppstår barnets självmedvetande. Barnets jag integreras och genom att kunna ta andras roller får barnet ett intresse för den andres position.

Rörelse

Hur stor betydelse kan rörelse ha på barns inläring från förskolan och skola? Kan man stödja barnet genom dans och drama så blir ju det ett extra tillskott till barns hälsa. Jag har hittat intressant närliggande forskning då jag funnit en avhandling gjord av Ericsson(2003) hon skriver om - *Barns motorik, koncentration och skolprestationer*. I denna uppsats har barn fått extra utökad fysisk aktivitet, dubbelt så mkt special träning under en längre period vilket visat sig positivt för deras inläring och resultat i skolan. Studien gjordes under årskurs 1 till 3 och pågick i tre år. 10 procent av barnen som börjar skolan hade motoriska brister och studien visade att dessa försvinner ej av sig själva. Vilket kan senare i barnets utveckling få inläringssvårigheter och andra svårigheter med kognitiv utveckling och koncentrationsförmågan. Forskningsresultatet visade att följande funktioner synes viktiga för att lära sig läsa och skriva och räkna och kan förbättras med motorisk träning:

- Automatisering(innebär att en rörelse måste utföras ett visst antal ggr för att sedan gå av sig själv) av grovmotoriska vardagsrörelser
- Öga-handkoordination
- Automatisering av fin motoriska rörelser i ögon och fingrar
- Visuell, auditiv, kinestetisk och taktil perception
- Sensomotorisk integrering, senso betyder sinnen och motorik rörelser. Samspelet mellan sinnesintryck och motorik har en avgörande betydelse för vår utveckling och för att vi ska kunna förstå och lära känna vår omvärld.
- Självkänsla

Hur får barnet sitt språk?

I boken: *Lär med kroppen det fastnar i huvudet*, Sohlman,Parlenni(1937) kan vi läsa om hur det lilla barnet lär sig språket genom att först uppleva omgivningen med alla sina sinnen. De

ser, känner, luktar och lyssnar för att sedan utifrån sina upplevelser kunna forma orden. Första åren är det sinnen och rörelsernas utveckling som dominerar. Då lär sig barnet också att visa och uppleva känslor.

Redan på skötbordet reagerar barnet på moderns och faderns ansikte och rösten och följer språkets rytm med sina rörelser. Den första kontakten mellan mor och barn uppstår mellan blickar, leenden och kroppskontakt. Föräldrar anpassar sig till barnets utveckling i början sedan succesivt ökar på deras språk efter hand när barnet växer. Den första tidens joller är barnets sätt att träna sig att finna olika ljudkombinationer då vi vuxna tolkar och svarar med ord.

Genom att peka på och svara an på barnets signaler så lär vi barnet vad en sak heter, de behöver ha vår hjälp att peka på ex olika lampor flertalet gånger för att de ska förstå att just den saken heter lampa. När ordet sagts flertalet ggr har ordets tal motoriska rörelser lärts in.

Frågeställning

Hur kan dans och drama stödja till ökad läs och skrivinläring?

Syftet

Syftet med denna uppsats blir att ta reda på om det pedagogiska metod materialet "Knacka på" som innehåller dans och drama kan ha ett syfte och användas av pedagoger inom främst förskola för att kunna stimulera till en ökad läs- och skrivinläring.

Metod

Mitt tillvägagångssätt har varit att delta vid så många möten runt projektet "Knacka På" som möjligt för att få inblick i hur denna process kring metod materialet framskridit. Jag har deltagit på två förskolor, vid två tillfällen med koreograf, musiker, dans-konsulent, musik-konsulent och förskole pedagoger. Metod materialet prövades i barngrupp, för att se hur barnen kunde vara delaktiga och det fördes en diskussion efteråt med förskole pedagogerna om vad som fungerade och inte. Jag gjorde en deltagande observation som följdes med små

noteringar av det upplevda. Tyvärr så hade jag inte planerat att ta med dessa observations tillfällen i min uppsats som metod, vilket resulterade i att jag inte hade förberett vad jag specifikt skulle titta på under den deltagande observationen. Vid observations tillfället deltog också, en danskonsulent och musik konsulent som fotograferade med övriga 4 pedagoger.

I denna uppsats används det hermeneutiska tillvägagångssättet som innebär att beskriva, tolka och utveckla förståelse, Rosenkvist & Andren(2006). För att få svar på min frågeställning har jag valt att göra en intervju som jag tyckte var lämplig i och med att jag är intresserad av pedagogens föreställningar, uppfattningar och åsikter. I första steget tänkte jag mig att intervjua någon ur projektet "Knacka på" där bland annat en danspedagog och fyra förskollärare deltog. Men under arbetets gång gjorde jag praktik hos en dramapedagog som hade stor erfarenhet av både drama, dans samt arbetat med barn som inte har svenska som moders mål. Ur fruktbarhetsprincipen, d.v.s. den som man tror eller vet, har mycket att säga om just det jag ville undersöka, så gjorde jag valet att dramapedagogen var passande med sina allomfattande kunskaper från både drama, dans och språkutveckling med barn.

Via telefon ställde jag frågan till informanten om en formell intervju, Rosenkvist & Andren(2006) gick att göra. Intervju frågor skrevs och jag valde att maila dem för att pedagog skulle få läsa frågorna före och kunna förbereda sig.

Resultat

Här nedan kommer jag att redovisa resultatet från mina deltagande observationer vid framtagandet av metod materialet. Jag redovisa också från min informant som är dramapedagog och arbetar på förskola i Gävle kommun. Hon har tidigare arbetat med barn som inte har svenska som modersmål i en mottagnings och förberedelseklass. Jag börjar med att presentera de svar jag fick från intervjun som är sex svar:

1. Hur tänker du när du planerar ett dramapass?

Svar: Eftersom alla grupper befinner sig på olika nivåer och har kommit olika långt i grupp processen är det viktigt för mig att lära känna gruppen och bemöta gruppen där den

befinner sig. Det är viktigt för mig att dramat tar sin utgångspunkt i varje grupp och deltagares förutsättningar och intressen uppmärksammas.

Det är viktigt för mig att ha ett tydligt syfte med det jag gör. Jag vill veta vad jag gör och varför.

En annan önskan är ju att alla ska bli sedda i gruppen.

Jag försöker att ha en tydlig och bra början och ett tydligt och bra avslut på passen. Där jag kan prata med barnen och se hur dagsformen är och reflektera kring föregående pass eller dagens avslutade pass. Så klart är lust och lekfullhet viktigt. Och engagemanget från min sida!

Pedagogiskt drama som jag jobbar med kan användas inom många områden och för flera olika syften. Exempelvis:

Sociala syften

Inläringssyfte

Personlighetsutveckling

Kreativa syften etc.

En viktig del är också reflektion, utvärdering och dokumentation.

För mig är det alltid arbetet/ processen som är viktigare än resultatet.

Dramaleken är viktig som inslag eftersom leken har en så stor roll i barnens liv!

En levande dialog med pedagogerna som träffar barnen dagligen är viktig för att kunna följa gruppen och dess utveckling!

2. Hur tänker du kring barns motorik?

Man vet att barns motorik hör ihop med inläring. Jag tror att många barn lär genom att få uttrycka med sin kropp. Kroppen är ett otroligt verktyg.

Jag tycker att skolämnen och undervisningsformer borde utvecklas för att ge mer plats för rörelse och kroppsnärvaro.

Jag tror att motoriken är viktig hos barn och att den kan ge en stärkt självbild.

Ett barn har hundra språk och kroppsspråket är ett av dem. Genom att få använda sig av sin kropp kan man kommunicera och uttrycka sig på ett sätt som ibland kan vara svårt med ord.

Man kan skapa sammanhang och möten!

När jag har arbetat med exempelvis känslor så har kroppen haft en stor och betydande roll.

Barn är olika och många har ett stort behov av att få röra på sig.

Genom rörelse kan man nå många barn. Det blir ofta ett lustfullt lärande.

3. På vilket sätt tror du att drama stimulerar/ hjälper barn med läsa- och skrivinläring?

Jag har arbetat med barn som haft läs och skrivsvårigheter med hjälp av drama och för mig var dramat ett mycket värdefullt verktyg!

Jag upplevde att det blev ett lustfullt lärande som gav möjlighet till många inlärnings sätt.

Exempelvis dramaleken/ leken motiverar till lärande!

Leken ställer höga krav på anpassning och på att kunna kommunicera på flera nivåer samtidigt – kommunikation!

Jag upplevde att genom upplevelsens pedagogik kunde man nå barnen.

Jag försökte bygga på barnens intressen och låta det bli grunden, det var också ett sätt att skapa motivation.

Vi jobbade till exempel med en bok som barnen tyckte mycket om de fick läsa boken gestalta den och göra figurerna i lera som fanns i boken.

I ett senare skede ville barnen göra en egen bok som sedan mynnade ut i en föreställning.

Vi jobbade också mycket med musik och rörelse.

Här fick barnen hela tiden arbeta kring sitt språk både skriv och kroppsspråk. De fick en förståelse av vikten av kommunikation eftersom vi hela tiden samarbetade.

Eftersom vi arbetade med texter som de ville lära sig med de motiverade till att läsa.

4. Vilka sinnen stimulerar du i drama pass?

Jag tycker att sinnen är en viktig del i dramat!

Att se och att lyssna är sinnen som man hela tiden använder i drama.

Jag jobbar ibland med dramapass som bara handlar om sinnen och det har varit väldigt intressant.

Man använder sig ständigt av sina sinnen i dramat så jag vill påstå att man hela tiden mer eller mindre stimulerar sina sinnen genom drama.

5. Hur kommunicerar du med barn som inte har språket?

Jag har arbetat mycket med barn som inte har språket. Jag har bland annat arbetat i en mottagnings- förberedelse klass.

Där la vi en stor vikt vid utvecklingen av det svenska språket. Jag såg att många uttryckssätt och verktyg var viktiga för att eleverna skulle kunna skapa möten och kommunicera.

För elever utan språkkunskaper är drama ett forum där man kan uttrycka sig utan att använda talspråket. Jag upplevde att rörelse, rytmik, musik, lek och drama är en bra förberedande väg för talspråket. Genom dansen och musiken får kroppsspråket en betydande roll. Kroppsspråket var otroligt värdefullt!

Det blir ett lustfullt och lekfullt lärande och det fungerade som en viktig kontrast till den traditionella undervisningen. Eleverna fick möjlighet att uttrycka sig med kroppen och alla sinnen fick vara med. Man fokuserade inte bara på individen utan också på individens del i gruppen. Eleverna fick lära sig samspel och vikten av att fungera i en grupp. Där blev kommunikation ett nyckel ord!

I dramat blir uttryckssätten flera och på så sätt skapas fler möjligheter att uttrycka sig och mötas/ samtala. Det är viktigt med möten!

Genom exempelvis dramalek uppstår ett lustfullt lärande och då upplevde jag att talet kom mer ohämmat. Eleverna fick stor förståelse och hade en stor del i sitt eget lärande.

Alla estetiska uttrycks sätt var viktiga för att barnet skulle hitta sin väg! Återigen ett barn har hundra språk.

Dramat var ett utmärkt verktyg för mig när jag arbetade med barn som saknade språket.

Resultat från den deltagande observationen

Här nedan kommer jag att delge information om mina upplevelser från de deltagande observationerna. Två observationer gjordes på vardera förskolan. Under dessa observationer fick jag bland annat se hur pedagogerna arbetade med barnen. Diskussioner mellan alla berörda parter (danspedagog, musikpedagog, förskole pedagoger och musikkonsulent) fördes efter varje pass. Rekvisita och ljud plockades också fram och testades med barnen för att se hur materialet fungerade. Det mest intressanta var att se hur danspedagogen och musik pedagogen arbetade med barnen. Deras lyhördhet för vad barnen fångade i boken och för vad barnen ville göra för rörelser. Pedagogerna var mycket bejakande och lyhörd för barnens intresse och fantasi. Barnen visade stor nyfikenhet och lust vilket visade sig mer vid andra mötet. Vad som skiljde förskolorna åt var att den ena hade till största delen barn som inte hade svenska som moders mål samt att barnen var lite yngre i ålder, runt 3 år och att det var en centralt belägen förskola i Gävle. Där kunde jag observera att flera barn var tystare och tittade och deltog lite mindre. Den andra barngruppen hade större barn, 4-6 år och var en landsbyggds förskola med svensk talande barn från Ljusdal. Dessa barn var mer aktiva och uttryckte mer verbalt vad de upplevde i boken. Pedagogerna testade med barnen vilka rörelser som funkade, och bejakade vad barnen såg i boken. Det fanns en tydlig ingång och avslut med barnen, vilket verkade skapa nyfikenhet.

Analys och diskussion

Här kommer jag att analysera och diskutera informanten intervju och bakgrund. Det har varit viktigt för mig att framförallt undersöka om korsbefruktningen av olika inlärningssätt gemensamt kan stimulera barns språkutveckling och stödja till ökad inläring. I informantens intervjusvar framkommer det med stor tydlighet vad hon anser är viktigast för barn just vid inläring.

Det som är återkommande hos informanten och som jag kan stödja mot i min bakgrunds text är att det finns många inlärnings sätt i drama, att det behövs ett socialt samspel i grupp och en stor del rörelseutveckling genom kroppen, som bland annat främjar barns motoriska utveckling.

Att lära genom sinne

Precis som det lilla nyfödda barnet, tidigt upplever genom alla sina sinnen och rörelser för att sedan forma dessa upplevelser till ord när tiden är inne så kan vi igenom drama fortsätta denna stimulering på olika sätt. Genom att använda rytmövningar, musik, dans och gestaltning får barnen en upplevelse baserad pedagogik. Redan tidigt i moderns mage känner barnet moderns rörelser och röst som en slags rytm, precis som det talade språket.

I drama används det lek och arbetet blir lustfyllt vilket skapar motivation, säger informanten. Ingen lek, ingen utveckling kan vi också läsa om i boken, *Vägen till språket*, Centerheim-Jogeroth(1988). Bland annat kan vi läsa där att genom lek och samtal får barnet också träna sitt språk. Leken är fundamental för barnet som bearbetar gamla erfarenheter och ingen enligt, Vygotskij(1995) kan lära sig själv så bra som barnet genom att leka sig igenom alla sina upplevelser och intryck. Informanten talar för att kroppsspråket är mycket viktigt för barn som inte har språket och därigenom kan man kommunicera med övriga individer. Genom dans, rytm och musik får barnen träna sitt talspråk.

Social interaktion för inläring

Informanten talar för att just drama som verktyg är otroligt bra i och med att vi arbetar hela tiden i gruppen. Ahlberg (2009) talar för att barnet föds till en social värld men blir inte

någon om man inte får möjlighet till integration och kommunikation med andra människor. Barnen leker genom musik, rörelse, drama och lust vilket skapar motivation till lärande. Genom gruppen kommunicerar barnen på olika nivåer och lär genom varandra på olika sätt, bland annat kan de barn som inte har språket använda kroppen och därmed nå varandra på ett annat plan. Pedagogers roll har också en stor betydelse anser Kärrby(1990) då det är genom fantasin och inlevelseförmågan som pedagogen bidrar till att lärandet sker. Här kan jag urskilja hur informanten talar om hur viktigt det är att vara lyhörd för barnet och barnens intressen och det blir grund för arbetet. Att låta barnens fantasi flöda och inte begränsa genom sina egna föreställningar.

Rörelse och inläring

Människan är skapt för rörelse och detta är återkommande i informantens och min bakgrunds forskning. I kroppen finns det receptorer som känner av kroppens rörelser, kroppsdelars position och spänningsgrad detta kallar vi, det kinestetiska sinnet. Detta sensoriska sinne gör det möjligt för motorisk inläring och omfattar balans och kroppshållning. När vi gör en rörelse ett visst antal ggr blir den automatiserad vilket innebär att den går på automatik, vi behöver inte tänka när vi gör den. Vissa människor har lättare för kinestetisk inläring än andra, t.ex. dansare.

Rörelseutvecklingen är speciellt viktig för små barn enligt Centerheim-Jogeroth (1988), som anser att grovmotoriken måste vara färdig utvecklad före skolstart. Vi föds heller inte färdigutvecklad i nervsystemet, det måste kopplas samman mellan hjärna och kropp och detta sker just via rörelser.

Informanten ser verkligen drama som ett verktyg då vi använder rörelseövningar och lekar som gör det lustfyllt och hon säger att självkänslan ökar. Informanten anser att det finns ett stort behov hos många barn och att skolan borde utveckla fler sätt att utveckla undervisningsformer med rörelse och kropps närvaro. I boken: *Kropp och sinne*, Hause(1979) kan vi läsa:

”Allt som människan är med om sätter hon i relation till sin egen kropp. Först upptäcker hon vissa delar av sin kropp som ex ögon sitter över mun och sedan appliceras det på rumsliga förhållanden.

Tingen i rummet intar olika lägen i förhållande till varandra och barnet själv. Allt detta är mkt starkt samkopplat med det barnet läser.”

Analys och diskussion från den deltagande observationen

I det pedagogiska metod materialet Knacka På, som tagits fram under denna process får barnen använda alla sina sinnen genom att dansa, lyssna, titta, känna och uppleva boken genom gestaltning samtidigt som musiken används för att få rytm till upplevelsen.

Metod materialet är verkligen inläring genom lek och rörelse som är en väg till språket enligt flera författare. Barnen använder sig av kroppen och utförde rörelser och pedagoger satte ord på saker tillsammans med barnen vilket skapar en kommunikation och utbyte i språket. I början av barnets utveckling till språket är det just kroppsspråket som är viktigast för att sedan utveckla talspråk. Under observationen upplevde jag verkligen pedagogerna lyhörd för barnens kroppsspråk. Vad gäller den motoriska utvecklingen kan vi läsa om hur viktigt det är barnet att få använda alla sina sinnen och utveckla det kinestetiska sinnet d.v.s muskelsinnet som lagrar information och är starkt samkopplat med läs och skrivinläring. Först behöver motorisk kropps rörelser automatiseras och sedan kan barnet koncentrera sig på skoluppgifter. Under observationen kunde jag också uppleva att dans pedagogen använde sig just ut av de rörelser som är jätte viktiga vad gäller motorik som åla, rulla och krypa. En sak som jag funderat över en hel del är just hur barnen upplevde att så många deltog vid dessa tillfällen. En otrygg grupp som möter många nya människor och dessutom blir fotade under observations tillfälle. Särskilt tänker jag på de barnen som inte hade språket till hundra procent. Annars upplevde jag stor lust och glädje hos barnen när de gestaltade boken på detta vis.

Sammanfattande resultat med slutsatser

Efter att ha forskat och läst kring dans och drama som stöd för inläring som läs- och skrivning vid skolstart har jag funnit en hel del intressant information som pekar på att det finns belägg för detta. Här nedan redovisar jag i punktform mina slutsatser av resultatet:

- Inget barn kan växa och utvecklas om det inte finns en grupp där barnet kan mötas och kommunicera med andra barn samt pedagoger som har tydliga mål och syften. Barnet kan inte bli någon om hon inte möter andra och integrerar med sin omgivning.
- Barnet upplever den första tiden i livet igenom sina olika sinnen. När det är moget börjar de sätta ord på saker med stöd från sin omgivning. En sensomotorisk integrering, ett samspel mellan sinne och rörelse är mycket viktig.
- Rörelseutvecklingen för barnet är minst lika viktig som sinnesträning. Nervsystemet är inte färdigutvecklat vid födseln utan rörelser gör så att det kopplas samman mellan kropp och hjärna. Barnet behöver ha automatiserat finmotoriska och grovmotoriska rörelser före skolstart vilket underlättar vid läs- och skrivinläring.
- Med stöd av drama/dans kan barnet få chans till att använda flertalet olika sätt att ta in kunskap. Genom exempelvis dans, drama, musik och andra skapande aktiviteter får barnet chans till sitt eget uttrycksätt.
- Så genom att barn socialt integreras i en grupp där barnet tränar fin- och grovmotorik, rörelse och samtidigt använder sina sinnen genom olika dramalekar och estetiska uttrycksformer som dans och drama kommer barnen troligtvis att kunna stödja sin utveckling vid läs- och skrivinläring.

Metoddiskussion

Att deltagit när metod materialet "Knacka På" tagits fram har gett mig mer än jag kunnat ana. Att få upplevelser från så många olika håll där pedagoger har fördjupat min förståelse vad gäller detta arbetsmaterial. Erfarenheten har gett mig insikter om hur användbart det är att ta fram ett metod material. Jag intervjuade en drama pedagog och ser i efterhand att det också hade varit givande och fått gjort detsamma med en danspedagog. Jag hade då fått fler svar som jag kunnat ställa mot varandra och en dans pedagogs synvinkel. När så väl intervjun ägde rum så upplevde pedagogen att det var svårt när jag skulle formulera hennes svar så vi diskuterade istället frågorna och pedagogen mailade sina svar till mig vid ett senare tillfälle. Jag valde att göra intervju just främst för att kunna ställa följd frågor vilket nu inte kunna följas upp. Att skriva intervju frågor var inte så enkelt som jag trodde, nu när jag är klar så ser jag att jag kunnat ställa än mer riktade frågor som gett djupare svar på det jag ville

få fram. Jag anser att det kräver en bra struktur och en hel del kunskap för att skriva en uppsats, det är verkligen ett genomtänkt arbete som måste göras för att få fram så mycket som möjligt.

Vad gäller den deltagande observationen hade det vart roligt att fått förbereda vad jag specifikt skulle ha observerat men som med allt så fick jag istället med massa bra observationer som jag har med mig inför framtiden. Det hade också vart bra att få följa en grupp under en längre tid och få lära känna barnen före observationen vilket kanske resulterat i djupare kunskaper. Att jag inte planerade den deltagande observationen hängde ihop med att jag tänkte att den skulle nog inte kunna bli så tillförlitlig i och med att vi var så många pedagoger som deltog i samma rum, plus att det fotades vilket jag då såg att det störde barnen.

Sammanfattar resultat och relevans för yrket och vidare forskning

Om jag tittar på det pedagogiska metod materialet "Knacka På" som tagits fram så tycker jag verkligen att det kan vara ett bra stöd till att arbeta med barn och utveckla deras språk, sinnen samt, motoriska - och rörelseutveckling. I boken dansar man och dramatiserar vad som händer med pedagog. Barnet får genom sina sinnen, lyssna, se, gestalta med kroppen, dansa, känna olika upplevelser och på så vis få en upplevelse baserad ingång än att bara lyssna och se. Flera sinnen berörs samtidigt samt barnen integrerar i grupp med andra där lust och fantasin flödar. Pedagogens insats är också mycket viktig vilket jag märkt underforskningens gång. Tankar jag får om framtiden och arbete med detta material så skulle jag vilja få in en reflektion runt materialet där man diskuterar just pedagogens roll gentemot barn och inlärning. Pedagogen har en mycket viktig roll att kunna stimulera barnen till fantasin och lust samt att själv kunna bejaka den närvarande situationen och leva sig in med barnen.

I stort har denna forskning gett mig tankar för hur viktigt detta är med dans och drama för barn för att få en väl fungerande utveckling i hjärna och kropp. Det känns som att mycket jobb borde finnas här för oss dans- och dramapedagoger i och med så stor del av barnen idag som har svårt med koncentrations svårigheter i skolan. Intressant vore att studera vad förskole pedagoger har för tankar och kunskaper i detta område, de som jobbar närmast

barnen. Ett annat område att möta vore barnavårdscentralen där föräldrar möts med sina små. Det är så viktigt så jag känner att jag verkligen skulle vilja dela med mig av denna upptäckt!! Och vidare forskning är ju absolut jätte viktigt för att få fram än mer information till alla berörda som arbetar och värnar om de små livens framtid!! Denna uppsats har givit mig vidare idéer på en C-uppsats. Jag vill forska vidare på rytmik och rörelse för barn på ett företag i Stockholm som heter, Rytmiskt rörelse centrum. Där tränar barn på de motoriska rörelser man missat i sin motoriska utveckling. Det finns en bok att läsa som heter: *Rörelser som helar*, Blomberg(2009) där beskrivs hur träning med enkla helande rörelser stimulerar hjärnans och nervsystemets förmåga att förnya sig och bilda nya nervförbindelser och därigenom ökar halten av signalämnen så att barnen kan fungera och må bättre och undvika mediciner. Denna träning skall göra det bättre för barn att mogna, utvecklas både fysiskt, känslomässigt och mentalt och är verksam inte bara vid uppmärksamhets problem utan även vid läs- och skrivsvårigheter, motoriska problem, autism samt psykos.

Referenslista:

Ahlberg, Ann(2009). Specialpedagogisk forskning: en mångfasetterad utmaning. Studentlitteratur, Lund.

Bjørkvold, Jon-Roar(1943). Den musiska människan. Runa, Stockholm.

Blomberg, Harald(2009). Rörelser som helar. Cupiditas Discendi AB, Mjölby.

Caldwell Cook, Henry (1917).The Play Way. Heinemann, London.

Centerheim-Jogeroth, Monica(1988). Vägen till språket, Almqvist & Wiksell, Förlag AB. Stockholm.

Edenhammar, Karin & Wahlund, Christina(2000). Utan lek ingen utveckling: metoder och förutsättningar för barns lek. Bergs grafiska, Stockholm.

Ericsson, Ingegerd(2003).Motorik, koncentrationsförmåga och skolprestationer en interventionsstudie i skolår 1-3,Lärarytbildningen högskolan i Malmö.

Hause, Greta(1979). Kropp och sinnen: en bok om kroppsmedvetande, sinnesträning och avspänning. Liber läromedel, Lund.

Kärrby, Gunni(1990). Lek och inläring ur barnperspektiv del 2: intervjuer med barn. Intuitionen för pedagogik, Göterbog.

Mead, George Herbert(1796). Medvetandet, jaget och samhället: från social behavioristisk ståndpunkt, Argos, Lund.

Parlengi, Paul & Sohlman, Birgitta(1937).Lär med kroppen det fastnar i huvudet: barns motoriska och intellektuella utveckling. Utbildningsradion, Stockholm.

Rasmusson, Viveka(2000).Drama konst eller pedagogik? Kampen om ämnet speglad i den nordiska tidskriften Drama 1965-1995. Team offset media, Malmö.

Rosenqvist,Mia- Maria(red.), Andren, Maria(red.)(2006).Uppsatsens mystik om konsten att skriva uppsats och exsomensarbete, Hallgren & Fallgren, Uppsala.

Sigmundsson, Hermundur & Vorland- Pedersen, Arve(2004). Motorisk utveckling: nyare perspektiv på barns motorik. Studentlitteratur AB, Lund.

Vygotskij, Lev Semenovic(1995). Fantasi och kreativitet i barndomen. Daidalos AB, Göteborg

Wigert, Anne(1930). Danslek på dagis. Rabén & Sjögren AB, Stockholm.

Internet:

<http://www.dramapedagogen.se/omrad.php> 2012-02-13

[http://forskning.se/temaninteraktivt/teman/hjarnanochlarande, sinnen, social interaktion, rörelse.se](http://forskning.se/temaninteraktivt/teman/hjarnanochlarande_sinnen_social_interaktion_rorelse.se) 2012-03-28

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>